

A gyógyszerészet történetéből

Gyógyszerészet 16. 147—149. 1972.

MOXA — AZ ŐSI JAPÁN GYÓGYÍTÓMÓD

SZEPESSY GÉZA

Szerző néhány mondatban történeti visszpillantást nyújt az égetéssel való gyógyítás történetére. Ennek során ért el a japán „csodadoktorok” égető gyógymódjához a „Moxa”-hoz.

*

Egy négyezer éves akkád szövegben találunk utalást az égetéssel történő gyógyításra, mint azt az egyik kerámia tábla tanúsítja ie. 2200 körül. A becses leletet Wooley fedezte fel úri ásatásainál. A részlet a következő [7]:

„A gyógyító tűz Su (Nap) ajándéka,
hol Bies (víz) nem segít.”

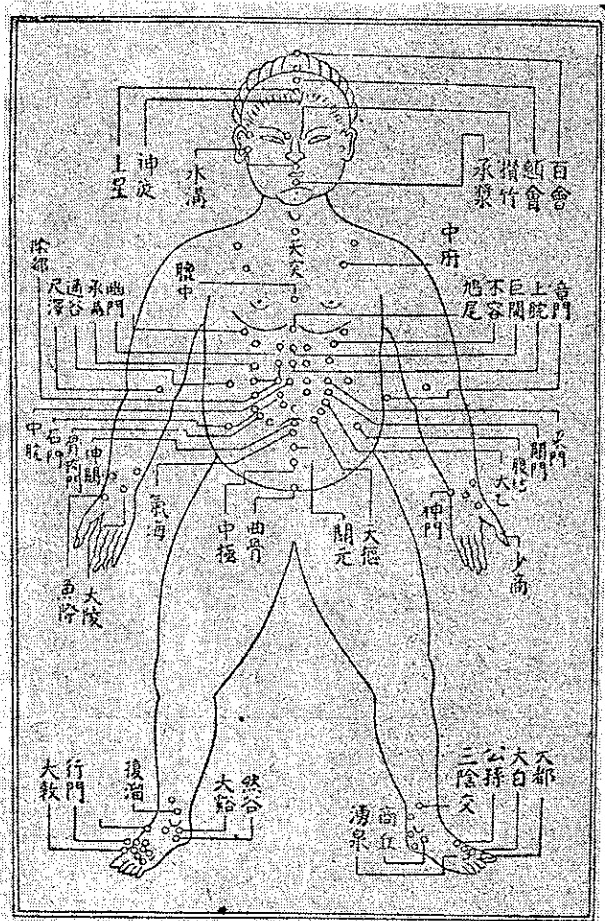
Az adat kevés, közelebbit nem árul el, de alkalmazása bizonyosra vehető. Talán nem érdektelen említeni a sokszor feltűnő ún. „Ebers-papyrust” (Leyden) ahol az égetés mint gyógyító eljárás szerepel (papyrus, 30. eset). Ez azonban nem tekinthető a moxa elődjének, mert elsősorban vérzésesillapításra, valamint daganatok eltávolítására használták a kauter megfelelőjeként. Ezt a módszert átvették a görögök is, sőt Galenus továbbfejlesztette. Elgondolásai még a XVII—XVIII. sz.-ban is érvényben voltak és mind az iszlám, mind a keresztény tudomány átvette és alkalmazta. A kisázsiai származású Galenus népi gyógymódkból fejlesztette gyógyító eljárásait Pergamonban, ahol egy rendkívüli jelentőségű Asklepieion állt. Aszklépiosz, a gyógyító istenség tiszteletére, mint azt a neves amerikai gyógyászattörténész Nicolaus Mami, a közelmúltban bebizonyította [5].

Az ókorban az égetést általában a kóros elváltozások gyógyítására alkalmazták. Érdekes módon ezt a módszert a különféle vadon élő népek (így pl. Ausztráliában és Új-Guineában [8]) sok esetben alkalmazzák még ma is. Hasonlóról ír Abul Qasim is az arab szokásokkal kapcsolatban. Európában már a korai középkortól találunk adatokat a „meleg és hideg” galenusi gyógyászati alkalmazásáról. Így a British Museum egyik XI. sz.-ból származó kódexében az arcon négy olyan pontot jelölnek meg, mely égetés szempontjából a gyógyításnál számba jöhet. Nyilvánvalóan azonban, hogy létezik misztikus jellegű és valóságos (sebészi) égetés. E kettő egymástól megkülönböztetendő. Utóbbi vérzésesillapításra, kauterként és helyett és mint fertőtlenítő eljárást alkalmazták. Mindez ismert és tudott a gyógyászat szakterületén, de közel sem annyira ismertek a misztikus és népi égetési gyógyítások, bár ismeretük hasznos lehet [6].

A közelmúltban kezembe került Bier [1] berlini sebész érdekes leírása, aki 1910 és 1928 között fentiekkel kapcsolatban elméleti és gyakorlati vizsgálatokat végzett. Kísérleteit sok esetben siker koronázta és állítja, hogy a japán moxa számos eset-

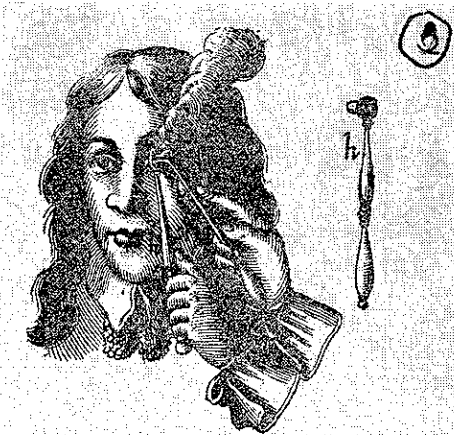
ben jó eredménnyel alkalmazható. Felhívta a figyelmet arra, hogy a „moxa” Japánban még ma is használatos, mellyel számos orvos sikeres kezelést végez. Csodadoktorként ismerik azokat, akik égetéssel gyógyítanak. Szép számmal akadnak olyanok is, akik a kínai és a japán piacokon ezzel a módszerrel gyógyítják a szegényeket, de vannak kitűnő orvosok, akik rendelőkben kezelnek ezzel az ősi eljárással. Jóformán mindennemű betegséget gyógyítanak moxával, csak a kezelés helyét változtatják a betegségek szerint. Szándékosan írom a „gyógyító” szót, mert ők hisznek a gyógyerőben és a gyógyulás szempontjából ez sem közömbös.

Céлом ezúttal nem annyira a gyógyásztörténeti rész ismertetése, mint inkább annak kutatása, hogy miként és mivel gyógyítottak? Megállapítottam az egyik japán kiadványból, hogy a bűvös moxa szó valójában a „moje” (égetés) és „kuza” (az ürmhöz hasonló fű), melyből az égető anyagot veszik [3]) szavak összetételéből keletkezett. Érde-

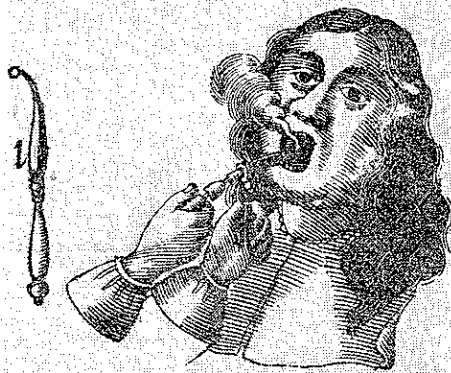

1. ábra. A japán „moxa” tábla (XIX sz., Tenri Múzeum, Nara pref.)

kes az égető elkészítésének technológiája. A kuza növényből készített, taplóhoz hasonló anyagot ugyanis egy 20 mm vastagságú papírcsőbe préselik. Amikor az „orvos” megállapította a betegség helyét és okát, meggyújtja ezt a rudacskát és izzó állapotban egy pillanatra a test megfelelő helyére nyomja, ahol könnyebb természetű égési seb keletkezik. Ez a módszer ősrégi. Ezt állítják a kínai munkák is az i. sz. VIII. században. Kínából ebben az időben vándorolt át Japánba [2]. Az évezredek megfigyeléseket fejlesztettek, tökéletesítették, közben rendkívüli szabályai születtek ennek a gyógyító módnak. A gyógyítást célzó képeken (melyek minden csodadoktornál megtalálhatók) az égetés helyét kis körök jelzik az emberi testen [1]. A köröktől kiinduló vonalak végén ismertető szöveg magyarázza az összefüggéseket. Egy közelmúltban megjelent Japán ismerető elmondja azt is, hogy ezek az orvosok „nem árulnak zsákbamacskát”, hiszen a képeken mindenki láthatja és ellenőrizheti azt, amit csinál. Ehhez járul még az ősi bizalom! — és ez fontos, mert napjaink modern orvostudománya is megköveteli a bizalmat, ami egyben a gyógyítás elsőrendű alapfeltétele [4].

2. ábra. Az „Aegylops” kiégetése és eszköze. „Armamentarium”. (Amsterdam, 1672)

3. ábra. Kauterizáció, mely módszer az okorból ismert „Armamentarium” (Amsterdam, 1672)

A modern orvostudomány számos szaktekin-télye vizsgálta a moxa hatását és megállapították, hogy bár nem alkalmazható mindennemű betegségre, a következő panaszok enyhítésére mégis használható:

különféle fájdalmak (fej-, has-, fogfájás), szédülés, rheuma, orrvérzés, nyavalyatörés, étvágytalanság, fekélyfélék stb. [2].

4. ábra. A hő hatása a beteg emberi testre „De homine” (Leiden, 1662)

Ellentétként említem meg, hogy a legkorszerűbb orvosi oktatásban részesülők még ma is szembe-szállnak az ősök eme gyógyítóeljárásával. Az ezzel gyógyító személyeket kontároknak és szédelgőknek nevezik. Közben a két végtel között kialakult egy olyan moxa-eljárást végző réteg, amelynek tagjai ismét továbbfejlesztették az ősi módszert. Eljárásuk az, hogy a beteg helyen a bőrt felfejtik és elektromos égetőtűvel végzik el a műtétet. Így elkerülik a különféle égési hegeket, a beavatkozást pedig steril körülmények között hajtják végre. A kezelés hívei meglepő eredményekről számoltak be: hosszan tartó és visszatérő gyulladások, látat okozó és nem gyógyuló sebek, izmok-, ízület-, sőt csontbetegségek gyógyítását sikerrel végezték. Hihetetlennek tűnik, de sok esetben halálos lefolyású szívburokgyulladások is javultak a moxa-kezelés hatására. Ma már az orvostudomány bizonyos területeken kauterként alkalmazza az égetéses eljárást, mely valóban 4000 éves múltira tekint vissza. Ezt az is alátámasztja, hogy a turáni népekhez tartozó sumér-akkád és kínai népek a gyógyító embert mindig az isten emberének tekintették [4].

Preventive is alkalmazták [3] a moxát; ezáltal ellenállóvá tették a szervezetet (jó hatással van a lépére, a mirigyekre és csontvelőre). Van olyan nézet is, mely szerint a gyomoridegekre és a véredényeket mozgató idegekre fejt ki kedvező effektust. A legutóbbi kutatások azt igazolják — írja a módszer egyik híve —, hogy egy ilyen égetés az egész szervezetre serkentő hatást gyakorolt azáltal, hogy egy bizonyos izgalmi állapotot idéz elő (a bőrt elektromos feszültségre?) és így növeli a szervezet ellenálló képességét. A moxa egyik finn híve — akivel órákat beszélgettem erről a témáról — azt

állítja, hogy ennek modern, népszerű változata a napozás és a kvarcfénykezelés, mely eljárás — természetesen mértékkel alkalmazva — bizonyos immunitást nyújt [6]

Airól sajnos, már nem tudunk, hogy milyen hatása volt a moxában a kuza növénynek, illetve más gyógynövényeknek. Egy japán mű a tengeri flórával kapcsolatban megemlíti, hogy azokban valószínűleg a jó d játszott jelentős szerepet.

A moxa néven ismert égetőeljárás említésével az ősi keleti gyógymód mibenlétét kívántam ismertetni, mely gyógymód a ma emberének szenvedéseit is csökkentheti.

IRODALOM

1. Bier, A.: Moxa. Fischer—Druck, Berlin (1927). —
2. Japan today. Print. in Japan (1970). —
3. Nara, P.: Tenri Museum, Tokyo (1968). —
4. Kobayashi, I.: Legends and Myths in China and Japan. Osaka (1959). —
5. Mani, N.: Wisconsin Medical School Yearbook, Madison (USA) (1965). —
6. Geigy A. G.: Document, Basel (1965). —
7. Ettlinger, R.: Prosepect of Immortality. New

York—London (1965). — 8. Arthur, A. J.: The Territory of Papua and New Guinea. Commonwealth Govt., Canberra (1969).

Г. Сепешши: МОКСА-древний японский способ лечения.

Автор дает крапкий исторический обзор о лечении путем обжигания. В связи с этим он более подробно занимается особенным способом обжигающего лечения японских врачей—магов, названным ими МОКСА.

G. Szepessy: Moxa—an ancient Japanese medical treatment method

The history of healing by burning is briefly reviewed. In this connection, the peculiar healing method of ancient Japanese wonder-healers having been known under the name "Moxa" connected with the application of burning is discussed in some detail.

G. Szepessy: MOXA — das alte japanische Heilverfahren

Der Verfasser bietet einen kurzen historischen Rückblick auf die Verwendung des Brennens zu Heilzwecken. In diesem Zusammenhang geht er ausführlich auf die eigenartige Heilmethode durch Glühbrennen der japanischen Heilpraktiker, die auch MOXA genannt wurde

(Magyar Vegyészeti Múzeum, Várpalota)

Érkezett: 1971. VII. 23

Gyógyszerészet 16 149. 1972.

Gyógyszerismertetés

AUTOVAKCINA RENDELÉSI TÁJÉKOZTATÓ

Tudnivalók a HUMAN Oltóanyagtermelő és Kutató Intézet által előállított autovakcinák rendelésével kapcsolatban

A HUMAN Oltóanyagtermelő és Kutató Intézet az egészségügyi miniszter 167/1956. (Eü. K. 20.) EüM sz. utasítása alapján autovakcinákat állít elő. Ez a művelet az Intézet Vakcina Osztályán történik. Az oltóanyag előállítására szolgáló anyagot (váladék, genny stb.) a termelő osztály csak a *keddi napon 8—15 óra között veszi át*. Abban az esetben, ha az anyagot postán küldik, úgy kell feladni, hogy az lehetőleg keddi napon érkezék meg

Az autovakcinák főbb jellemzői

Összetétel. Az oltóanyag frissen kitenyésztett baktérium, ill. gombatorzsek 0,5% fenollal előlt és konzervált, izotóniás konyhasóoldatban szuszpendált tenyésztete, mely max. 500 millió csírát tartalmaz ml-enként. Tonsilla, polypus kezelésére szolgáló oltóanyag 0,5% fenollal konzervált, izotóniás konyhasóoldatban hígított szövetkivonat, mely maximum 0,25 mg nitrogént tartalmaz ml-enként.

Javallatok: Infekciós allergiás etiológiájú betegségek esetén (asthma bronchiale, rhinitis allergica, stb.) deszenzibilizálás céljára.

Makacs, idült, más kezeléssel nem befolyásolható baktériumok, illetve gombák által fenntartott gyulladások esetén (furunculosis, gennyes bőrfolyamatok, cystitis, urethritis, cholangitis stb.) gyógyítása céljára.

Adagolás. Szigorúan a használati utasítás szerint, melyet az Intézet a vakcina jellegétől függően csatol a készítményhez.

Eljárási idő. Az elkészítéstől számított 1 év.

Tárolás. 2—10 °C hőmérsékletű, száraz, sötét helyen kell tartani.

Csomagolás. 50 × 0,5 ml

Ára. SZTK terhére 32,— Ft, fekvőbeteg-gyógyintézetek részére 117,— Ft, egyébként 167,— Ft.

Megjegyzés

Társadalombiztosítás terhére szakorvosi (szakrendelés, fekvőbeteg-gyógyintézet) javaslatra rendelhető.

Infekciós, allergiás etiológiájú betegségek kezelésére csak abban az esetben rendelhető, ha a megfelelő allergén diagnosztikummal (baktérium allergén sorozat; előállítja a HUMAN Oltóanyagtermelő és Kutató Intézet; forgalomba hozza a Gyógyáruértékesítő Vállalat) végzett provokációs teszt eredménye összhangba hozható a beteg anamnézisével és klinikai státusával.

A vényen a kórismét minden esetben jelezni kell, továbbá a javaslatot adó szakorvos nevét, a szakrendelést (fekvőbeteg-gyógyintézetét). A javaslat keltét is olvasható formában fel kell tüntetni. Infekciós allergiás etiológiájú betegségek esetén a baktérium allergén sorozattal végzett provokációs próba eredményét is kérjük feltüntetni.

HUMAN Oltóanyagtermelő és Kutató Intézet
Budapest X., Szállás u. 5